

MƏDƏNİYYƏT

**"MƏNİ ÇOXMU SEVİRSƏN?"-
deyə Kamrəndan nazla-
na-nazlına soruşan ərköyün
qız, sevgisini vətənin rifahı-
na qurban verən hökmdar
qadın, məkrli həyat yolda-
şı, unudulmuş balerina və
saydıqca çoxalan müxtəlif
xarakterli obrazlarda gör-
müşük, sevmişik onu. Bu
gün böyük bir kollektivə
rəhbərlik edən "qara paltarlı
qadın"dır. Niyə qara? Buna
da, bu günə qədərki həyat
və sənət yoluna da özü ilə
birgə səyahətə çıxmamız-
la işıq salmaq istəyindəyik.
Xalq artisti, Bakı Bələdiyyə
Teatrının rəhbəri Amlaya
Pənahova ilə. Uşaqlığımız
Gəncədə keçib, orda dünya-
ya gəlmişəm. Nənəli - babalı,
ata-ana, bibili-əməli böyük
bir ailədə böyümüşəm. Ata-
mın 17, anamın 15 yaşları
olanda mən dünyaya gəl-
mişəm.**

Nizaminin "Xəmsə"si yeni çapdan çıxmışdı, kitabda qəhrəmanların illüstrativ şəkilləri uşaqlıq hafızədə həkk olunub. O qəhrəmanlarda özümü təsvir edirəm. Qonşuluqda Gəncə Teatrında işləyən sənətkarlar yaşayırdılar, onların uşaqları ilə oturubdururdum, teatra tez-tez gedirdik. Adil İsgəndərov, Barat Şəkinskaya, Məmmədza Şeyxzamanoğlu kimi böyük sənətkarlar Gəncə teatrından Bakıya dəvət olunub gəlirlər. Yeganə o teatra sədaqətli qalan Ələddin Abbasov oldu. Atamla da dost olublar, düzdür atam ondan yaşca kiçikdir. Atam teatr həvəskarı olduğundan teatrda gənc yaşlarında rollar da oynayıb. Sonra hərbi işi üstün tutduğu üçün hərbiçi oldu. Onun işi ilə əlaqədar da mən 10 yaşında olanda biz ailəlikə Bakıya köçdükdük. Sənətə həvəsim o qədər böyük idi ki, televiziya açılında "Bənövşə" uşaq xörünə ilk yazılımlardan oldum. Atam teatr dərnəyinin məni buraxmırdı, amma xora icazə verdi, görünür düşündü ki, xorun ardına düşüb getmərim. Xorun rəhbəri Əfsər Cavanşirov idi. Sənətə televiziyanı belə gəldim. Xorda beş il solist olmağımsonrakı teatr fəaliyyətimə çox kömək oldu. Teatrda İlyas Əfəndiyevin "Unuda bilmirəm" tamaşasında ilk dəfə mən səhnədə canlı məhni ifa etdim. Məni sənə bağlayan-bağlayan Əşqim məhəbbəttir. Yollarında saxlayan-saxlayan Sənə sədaqətimdir. Milli məclisə deputat seçiləndə orda homkarlarım məni bu məhni ilə qarşıladılar. İllər sonra da yaddaşlarda qalıb, sevilir. İlkəri həyatımda qoxdur. İlk övlad, nəvə olduğum kimi. Mənim çıxışım ilk rəngli televiziya efirə çıxıb. Səhnədə ilk canlı ifa edən aktrisa. İlk dəfə teatr tariximizdə dramaturq aktrisa üçün rol yazıb. "Sən həmişə mənimləsən" tamaşasında Tofiq Kazimov risk eliyib 18 yaşlı tələbə qıza baş rolunu verdi. Ondən sonra İlyas Əfəndiyev yeni dram əsərlərində mənim ifam üçün rollar yazdı. Onun teatra təqdim et-

"Atam mənimlə kəlmə kəsmədi"

"ANAM ONUN FİKİRLƏRİNİ
MƏNƏ ÇATDIRIRDI, ZƏRBƏLƏRİ
ANAM ÖZÜNƏ GÖTÜRÜRDÜ"

diyi 12 əsərinin tamaşasında mən rol oynamışam. "Mənim günahım" televiziya tamaşası isə özüm hazırlayıb baş rolunu oynadım. Teatrda həmin tamaşada Ayqızı ifa etmişdim. Kinoya daha çox meyilli idim. Ona görə Moskva Kinemotoqrafiya İnstitutuna getmək istəyirdim, həm də rus dilində təhsil almışdım deyə, Moskva məni çəkirdi. Atam icazə vermədi. Burada maraqlandım, yenə xorda olmağım kömək etdi. Xorun məşqlərini etdiyim məkənda həm də radio tamaşalar yazılırdı. Orda aktyorları gördüm, mənə dedilər ki, sən aktrisa olmaq istəyirsənsə əvvəlcə dili bilməlisən. 10-cu sinfi keçdim gecə məktəbinə və gündüzlər gedib Teatr İnstitutunda mühazirələr dinlədim. Daxil olanda isə rektorun icazəsi ilə mən insanı rus dilində yazdım. Bu da necə oldu. İlk dəfə maraqlanıb instituta gələndə qapı ağızında bir nəfərlə rastlaşdım, soruşdum ki, mən kimə yaxınlaşmalıyam burada oxumaq istəyirəm, amma Azərbaycan dilində təhsil almadığım üçün indidən məsləhət almıyam. O, da mənə dedi ki, gəl mühazirələrə, qəbul vaxtına qədər baxarıq. Soruşdum kimsindir, məlum oldu rektor Rəhif Hüseynovdur. Adil İsgəndərovun kursuna dirləmələrə gəlirdim, sonra da qəbul olunub onun kursuna düşdüm, çünki o vaxt birinci kursdan sonra Adil İsgəndərov ona verilən kursu boyandıyıb özü kurs yığmışdı. Mən onun kursunda dörd yox, beş il oxumuş oldum. Atam mənim instituta daxil olmağımı sonradan bildi və mənimlə kəlmə kəsmədi. Anam onun fikirlərini mənə çatdırırdı, zərbələri anam özünə götürürdü. İlk tamaşama ailəmi, qohumları dəvət etdim gəldilər. Tamaşadan sonra atam böyük ziyafət verdi və məni təbrik etdi. Dedi ki, istəməyirdim sən bu sənətin

ətrafında fırlananlardan olasan. Gördüm ki, ilk addımdan uğur qazandım. Mən bir gecənin içində çox məşğurlaşdım. Premyera olan ilin son gecəsinin televiziya "Mavi işıq"ını Əli Zeynalovla mən apardım. Tofiq Kazimovun dördüncü kurs rejissorları iki tamaşalarında mənə rol verdilər. Orda Tofiq Kazimov məni gördü və İlyas Əfəndiyevin "Boy çıxay"ının tamaşasında Nargilə roluna dəvət etdi. Əvvəlcə əsəri verdi oxumağa. Bir gecənin içində neçə dəfə oxuyub ağıladım. Səhər soruşdu ki, hansı rolunu oynamaq istəyirsən? Dedim əlbəttə Nargiləni. Gəldim Adil İsgəndərovla məsləhətləşməyə dedi icazə vermərəm sən teatrda işləyəsən, mən səni kino üçün yetşdirirdim. O dövrdə Adil İsgəndərovun 30 il çox böyük əziyyətlər çəkdiyi Azdramanı onun əlindən almışdılar. Yetşirdiyi sənətkarları ona arxa olmadılar, o, da incidi o teatrın. Yeni binanın inşasının təhvilinə də qalmış onu işdən çıxartdılar. Adil müəllim artıq kinostudiyada çalışırdı. Ondən sonra teatr neçə-neçə rejissor dəyişdi, nəhayət Tofiq Kazimov baş rejissor təyin olundu. Ona görə Adil İsgəndərov məna icazə vermək istəmirdi. Ondən icazəsiz getdim və uğur qazandım. Əvəzində gənc dövrlərimdə kinoya çəkiləndim, çünki Adil İsgəndərov mənədən incimmişdi. Yoldaşım Yusif Muxtarov da kinoya deyil, radioya getdiyi üçün onu da kinoya çağırırdı. Teatrda bir-birinin ardınca "Qanlı Nigar", "Bizim qəribə taleyimiz", "Unuda bilmirəm", "Şeyx Xiyabani", "Təhminə və Zaur", "Bullur sarayda" çox böyük uğurla gedən tamaşalarda oynadım. O vaxt teatrda Nəcəbə Məlikova, Leyla Bədirbəyli, Barat Şəkinskaya kimi nəhənglər vardı. Onlar artıq gənc qız rolunu oynaya bilməzdilər.

Mənim gəlişim teatr üçün, onların özləri üçün də yaxşı idi, amma müqavimətlərə də rast gəlirdim. Tamaşaya çıxmalı idim, qrim otağının qapısını bağlayıb açarları itirən vardı. Səhnə paltarımı kəşib doğrayan vardı. Ailəmi dağıtmağa çalışırdılar. Yoldaşım birinci kursdan tanış oldu, nişanlıydı. O, başqa bir ali təhsil almışdı. Dostunun yanına bizim instituta gəlib məni görəndən sonra sənət verib daxil oldu və mənimlə bir kursa düşdü. Yusiflə nişanlı olduq, institutu bitirəndən sonra evləndik. Bir qızımız, bir oğlumuz var. 48 il birgə çox xoşbəxt yaşadım. O, da xalq artisti idi, Bələdiyyə Teatrını birgə yaratmışdıq. Uşaqlığımız bizim sənətə meyilləndirdilər mən imkan vermədim. Oğlum diplomatdır, Meksikada Azərbaycanın səfiridir. Nəvələrim də istədilər icazə vermədim. İlk nəvəm iki ali məktəb bitirib. Oğlumun oğlu atasının yolu ilə diplomat olmaq istəyir. Kiçik nəvəm deyəsən bizim sənətə gələcək, çox böyük istedadı və qətiyyəti var. Çətin sənətimiz var. Düzlüyə, həqiqətə, insana inamımı itirmişəm bu sənətdə. Teatr mənim hər şeyimdirdi, amma gördüyüm haqsızlıqları övladımın yaşamasına qıymaram. Mənim yoldaşım sarıdan dayağım oldu, harda o qarant var ki, onların da dayağı olacaq. Ətrafda o qədər istedadsızlar qaraguruhu əmələ gəlir ki, baş açmağa çətinlik çəkirən. Öz sənətimdən doktorluq müdafiə elədim. Hamıdan gec xalq artisti oldum. Repertuar hamısı çiyində idi. 20 tamaşadan 16-sında baş rolda olduğum bir vaxtda hər şeyi atıb çıxdım teatrdan. 84-cü ildə yaşım 40-ı keçmişdi "Nişanlı qız"da Zərifəni oynadım. 1992-ci ildə çox çətin bir dövrdə teatr çox düşmüşdü, istəyirdim ki, teatrı cəbhələrdə çıxış edək. Nəhayət ki, çıxış böz təatrimizi yaratdıq. İlk tamaşamız "Medeya" olmuşdu. Milli Dram teatrından ixtisara düşən qocaman sənətkarları da ətrafına topladım. Sonralar kinoya ardıcıl dəvət olunurdum, bununla belə istədiyim qədər deyil. Televiziya da külli miqdarda tamaşalarda oynamışam, radio tamaşalar da çox olub. Beş il millət vəkilı oldum. Elə bilirəm ki, orda da boş yer tutmadım. Sənətimiz özü ilə siyasətə xidmət edir. Biz xalqa xidmətdəyik, sənətdə də, diplomatiyada da. Sənətkar elə siyasətçidir. Necə siyasət deyil ki, sovet vaxtı İlyas Əfəndiyevin əsərləri ilə səhnədən o tay, bu tay Azərbaycan deyirdik. Xalq sevdiliyi sənətkara inanır, siyasəti məhəz o, yeridə bilər. Cəbhə bölgələrində bizim tamaşadan əsgər silahını götürüb birbaşa döyüşə yollanırdı. Həyat yoldaşımı itirdim. Onunla birgə dayağım, dostumhəmənim getdi. Ürək sevinmir, gülmür. Ailəmə başsızdır, o missiya mənim çiyinlərimdə düşdü. O, ən pessimist vaxtlarımda məni həyata ruhlandırır. Bu gün yoxdur. Bələdiyyə Teatrı mənim həyatımdır. 20 ildən artıqdır burada canımı qoyuram. Bilirəm ki, bir gün mən olmayanda bu teatr yaşayacaq, çünki təməli möhkəmdir".

Amaliya Pənahova 2013-cü ildə "Obrazın yaranma prosesində aktyor yaradıcılığında ikinci planın təəssüm vasitələri" mövzusunda doktorluq işini müdafiə edərək sənətsənəslıq elmləri doktoru elmi adı alıb. Bir müddət xərçəng xəstəliyindən əziyyət çəkən Amaliya Pənahova 8 noyabr 2018-ci ildə Bakıda vəfat edib.

Ramilə Qurbanlı